
„TESTJÁTÉK – RITMUSVISSZHANG” 1.

11. FEJLESZTÉSI MŰVÉSZETI MODUL

KÉSZÍTETTE: DR. PÁLI JUDIT, KOVÁCS ÉVA, SIPOS ERZSÉBET,
SCHMIDTNÉ BALÁS ESZTER, TARNAI LÁSZLÓ, VITÉZ GYÖNGYVÉR

MODULLEÍRÁS

11. MODUL. „TESTJÁTÉK – RITMUSVISSZHANG” 1.

A modul célja	– preventív célú képesség- és készségfejlesztés, – tanulási nehézségek megelőzése, – szociokognitív funkciók fejlesztése, – szociabilitás fejlesztése,
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	1–2. osztály A gyermekek funkcionális életkorához igazítottan
Modulkapcsolódási pontok	Kapcsolódó modulok: Keresztmodulok, Fejlesztési keresztmodulok, Fejlesztési művészeti modulok A „Testjáték – ...” modulok (belső) számozásuk szerint következzenek egymás után!
A képességfejlesztés fókuszai	– motoros koordináció alapfolyamatai, – észlelési folyamatok, – figyelmi folyamatok, – emlékezeti folyamatok, – gondolkodási folyamatok, – testtudat kialakítását támogató funkciók, – érzelmi, szociális és kapcsolati folyamatok

AJÁNLÁS: FEJLESZTÉSI CÉLOK

A testünket hangszerként tudjuk használni.

Amikor a kezünkkel tapsolunk, akkor is a testünk (egy része) ad hangot. Ha testünk felületének egyes részeit tenyerünkkel, ujjbeggyel vagy lazán ökölbe szorított kézzel ütögetjük, testünk a helytől függően magas vagy mély hangot ad. Ezen tevékenység közben a tapintási, kinesztetikus észlelési szerveződés mellett fejlődik a finommotoros koordináció.

A testtel, testrészekkel végzett mozgásos tevékenységek (mozgáskoordináció, mozgástervezés, mozgásszervezés) összekapcsolásával, ritmikus sorba rendezésén keresztül történik a szeriális észlelési szerveződés fejlesztése. A hallási differenciálás, hallási emlékezet mozgósításával pedig a ritmusérzék kialakítása, fejlesztése történik. Ez a játék jelentősen hozzájárul a testélmény, a testséma, a testtudat elmélyüléséhez, és segíti a gyermek önmagára figyelésének, továbbá párjára, a csoportra figyelésének bonyolult ingerfeltételeihez alkalmazkodó figyelmi tónus és figyelmi váltások fejlődését. A figyelemfejlesztés látási és hallási folyamatait kapcsoljuk össze.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Keresztmodulok, Fejlesztési keresztmodulok, Fejlesztési művészeti modulok

Tanulmány a „Matematika kompetenciák fejlesztése célzott képesség-, készségfejlesztéssel” FKM és BFMŰ modulokhoz

- dr. Páli Judit: A gondolkodási stratégia fejlődése és fejlesztési lehetőségei, bölcsészdoktori disszertáció, ELTE, Budapest, 1980.
- dr. Páli Judit: Játék és gondolkodási stratégia, I., II., III., Óvodai Nevelés, 1984, 6., 7., 8. szám
- dr. Páli Judit, Forgách Balázs: Diagnosztikus és korrekciós programcsomag, Pihenő mackók gyermekkártya, Kukucs Stúdió Játékműhely; Novum Kiadó, Budapest, 2005.
- dr. Páli Judit–Kukucs Stúdió akkreditált pedagógus-továbbképző tanfolyama:
Dr. Spencer Kagan: Kooperatív tanulásszervezés
Csillagszem Fejlesztő Általános Iskola: Prevenációs programja
Dyscalculiás, Dyslexiás Gyermekekért Alapítvány keretében: A matematikai tanulási nehézségekkel/zavarokkal küzdő gyermekek fejlesztése matematika-órán és azon kívül – pedagógus-továbbképzés, ismételt akkreditálása folyamatban
Dyscalculiás, Dyslexiás Gyermekekért Alapítvány keretében: A matematikai tanulási zavarokkal küzdő/fejlődési dyscalculiás gyermekek vizsgálata – 18 éves korig – pedagógus-továbbképzés, ismételt akkreditálása folyamatban

Prof. PhD Ladislav Košč CSc.

Kalkulia III. tesztcsomag (DYS Alapítvány standardizálta, magyarországi reprezentatív minta alapján. A tesztcsomagot a DHS Alapítvány gondozza. A dyscalculia vizsgálatokat a Csillagszem Fejlesztő Általános Iskola és Tanulást Segítő Fejlesztő Központban végezzük, koveva@dys.hu)

ÉRTÉKELÉS

A differenciáló pedagógia elterjedésével a Tyler-féle elképzelés mentén fontossá vált a pedagógiai célok felülvizsgálata, a gyermekek előzetes széles körű tapasztalatainak figyelembevétele és az értékelés differenciáltabbá válása. Saját munkánkban, amely a fejlesztő céloknak rendelődik alá, főként a diagnosztikus értékelést használjuk, a játszó folyamatba ágyazva. (Felhasznált irodalom: Didaktika, Falus Iván [szerk.], 1998.)

Törekszünk arra, hogy a gyermekek önellenőrzéssel vagy egymás ellenőrzésével azonnal korrigálni tudják tevékenységeik lépéseit. Ezekkel a célkitűzéseinkkel pszichológiai tekintetben nagymértékben kihasználjuk azt a részt, amely Vigotszkij munkásságához köthetően a fejlődéslélektan egyik alapigazsága: mit tud a gyermek kis segítséggel, amit egyedül még nem... (legközelebbi fejlődési zóna, Vigotszkij, a hivatkozást lásd a tanulmányban). Esetünkben a modulok munkamódszerei azt a célt valósítják meg, hogy lehetőleg a gyermekek váljanak egymás segítőivé, ezzel adunk hangsúlyt a szocio-kognitív folyamatoknak.

Az iskolában tanuló gyerekek között igen nagy különbség mutatkozhat a kognitív képességek, a fejlődési ütem terén, illetve az otthonról hozott ismeretek, tanulásra való motiváltság szintjeiben. Ezek a különbségek a művészetek iránti érdeklődésben, készségtárgyakhoz való viszonyban is erősen megmutatkoznak. Fontos, hogy a készségtárgyakat tanító pedagógus maximálisan rugalmasan kezelje az egyéni adottság-, képességbeli különbségeket.

A készségtárgyakban a művészeti produktumok (képzőművészeti alkotások, éneklés, táncolás, mozgásos tevékenységek stb.) minőségi értékelésénél a pedagógusok értékelő magatartásának, valamint a tanulók kölcsönös és önértékelésének jellemzője a pozitívumokra való támaszkodás, az elért sikerek, eredmények megerősítése. Ezáltal a pozitív véleménynyilvánítások erősítik a tanulók belső motivációját, önbizalmát az adott művészeti tevékenységek iránt. A tévedések megbeszélése, kijavítása közösen történik. A hibák elfogadása, a tanulási folyamat részekénti kezelése biztonságot ad a gyermekeknek.

AZ ÉRTÉKELÉS RENDSZERE

A szöveges értékelésbe beépítetten (félév, illetve év végén) a gyermek önmagához történő fejlődését figyelembe véve – a képességfejlesztés területére fókuszáltnak.

AZ ÉRTÉKELÉS IDEJE

Minden tevékenység – módszertől függetlenül – ellenőrzéssel, értékeléssel zárul, hiszen az eredményességhez, hatékonysághoz elengedhetetlen az azonnali visszacsatolás.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMÉLYE

Az ellenőrzés, értékelés személye függ a tanítási-tanulási folyamat szervezési módjától; lehetőleg a csoportos tevékenységeknél a gyermekek maguk értékeljenek.

1. A csoportban végzett munka ellenőrzésére ajánlott beiktatni:

- a) A csoportos önellenőrzési, önértékelési módszer: a közösen végzett munka csoportos önellenőrzése, közös szóbeli önértékelése az együttes felelősségvállalást, egymás segítségét, egymásrautaltságát eredményezi, mely a közösségtudat kialakításában, fejlesztésében játszik nagy szerepet.
- b) Az egymás csoportos ellenőrzésére, értékelésére alkalmas módszer, amely a csoportok közötti együttműködést, bizalmat erősíti. Egymás pozitív megerősítésével, az építő kritikák megfogalmazásával hozzájárul a csoportok közötti kommunikációhoz.

2. A páros munkák heterogén vagy homogén pár esetén is páros ellenőrzéssel, értékeléssel zárulnak:

- a) Heterogén pár esetén nagy hangsúlyt kap az egymásrautaltság, hiszen a tanuláskor is a segítség, a támogatás erős, az ellenőrzéskor is az egyik gyermek „kistanító” szerepet vállalva javít, dicsér, építő kritikát fogalmaz meg.
- b) Homogén pár esetén a kölcsönös támogatás kapja a fő szerepet, az ellenőrzés, értékelés iránya kiegyenlített.

3. Önálló, egyéni, részben egyénre szabott vagy individuális munka esetén:

- a) Önellenőrzés, értékelés során a gyermek saját munkáját ellenőrizve, a hibáit megfogalmazva önkritikát gyakorol, ezáltal személyisége, belső kontrollja fejlődik.
- b) Tanítói ellenőrzés, értékelés: az ellenőrzés-értékelésnek e klasszikus formája külső, objektív kritikát vagy megerősítést fogalmaz meg.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTRENDSZERE

A készségi tárgyak eltérő tevékenységtípusai eltérő értékelési szempontokat kívánnak meg, de szem előtt kell tartani a diagnosztikus szemléletet.

A modulban szereplő ellenőrzési, értékelési módok mindig az adott produktum, alkotás bemutatásával zárulnak. A bemutatók ellenőrzése, értékelése történhet a tanár által, csoportosan, párban vagy önértékeléssel.

A gyermekek által végzett értékeléseknél meg kell adni az értékelési szempontokat is, hiszen más szempontrendszert igényel egy kézműves alkotás, mint egy néptáncbemutató.

Zenés-dramatikus foglalkozásokon a gyermek:

- Zenei képessége milyen alkati tulajdonságokon alapul?
- A tanult dalok éneklése szöveggel, milyen tempóban történik?
- Ritmikai képessége milyen sajátosságokkal rendelkezik? Kialakult-e a szeriális rendezés képessége?
- A tanult ritmikai alapfogalmak felismerése milyen mértékben valósul meg?
- A zenehallgatás során milyen mértékben érdeklődő?
- Milyen emlékezeti sajátosságokkal rendelkezik?
- Milyen mértékben motiválható?
- A készségfejlesztő gyakorlatokban, a közös dramatizálás játékaiban önként részt vesz-e?
- A drámajáték során szabálytartása, szabálykövetése mennyire felel meg az elvárásoknak?
- Együttműködési készsége hogyan nyilvánul meg, vannak-e ennek határai? Milyen frusztrációs tolerancia-stratégiákat használ?

Modulok: Hang-mozdulat moduljai

AZ ÉRTÉKELÉS MÓDSZERE

A modulok filozófiájának megfelelően az ellenőrzés-értékelés folyamatjellegű, diagnosztikus-elemző, és nagymértékben a gyermekek véleményeit veszi figyelembe. A felnőtt saját értékelésével inkább mintaadó, semmint autokratikus hangadó.

Az ellenőrzési-értékelési mód megválasztásánál figyelembe kell venni az azt megelőző tanulásszervezést, tehát a páros vagy csoportos tevékenységet páros, csoportos ellenőrzés-értékelés zárja.

MODULVÁZLAT

	Lépések, tevékenységek (az idő megjelölésével) (a mellékekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport – A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (melléklet megjelölése)
				Munkaformák	Módszerek	
A tartalom feldolgozása						
	A testjáték előkészítése 15 perc A gyerekek felszólításra „Van-e kedvetek kipróbálni, hogy hogyan szól a testünk?” megfigyelik, hogy melyik testrészük, milyen hangot ad ki. – A tanító tenyerével finoman ütögeti saját testrészét (feje tetejét, mellét, hasát, kézfejét, karját, lábszárát stb.). – A gyerekek a tenyerükkel finoman ütögetik saját testrészeit. – A tanító a megfigyelés közben figyelmezteti a gyerekeket, hogy csak és kizárólagosan finom, lágy mozgással ütögessek testüket, hogy ne okozzák fájdalmat maguknak, és csakis így hallják a hangok közötti különbséget.	*motoros koordinációs alapkészségek, finommotoros koordináció, mozgásszervezés, mozgástervezés, tapintásos érzékelés, észlelés: bőringer, kinesztetikus feldolgozás folyamatai, testézés, testélmény, hallási észlelés, hallási differenciálás: zenei hang, magas és mély hangok felismerése, kódolása, feldolgozása, téri tájékozódás	A tanulásszervezés módja: A gyerekek elhelyezkedése: – körben ülnek a gyerekek a földön, – a padokban ülnek a gyerekek a saját helyükön A fejlesztés formája: – osztályban, – csoportban, osztálybontással – egyénileg. A fejlesztés formája vagy az ütögetés módja: egyéni fejlesztés esetén: – tenyérrel, – ujjakkal, ujjbeggyel,	frontális kooperatív csoport alakítása szimpátia alapján kooperatív csoportmunka	tanári bemutatás, irányítás tapasztalatszerzés önálló tevékenység	

	Lépések, tevékenységek (az idő megjelölésével) (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport – A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (melléklet megjelölése)
				Munkaformák	Módszerek	
	– Jelre mindenki elhallgat, és a tanító megfigyelteti, hogy milyen hangot ad ki, ha a feje tetejét, a kézfejét és a lábszárát finoman, lágyan ütögeti. – A második sorozatban azt figyelteti meg a gyermekekkel, hogy milyen hangot ad ki, ha a mellkasát, a combját, illetve, ha a hasát finoman, lágyan ütögeti. – A tapasztalatokat közösen megbeszélik, majd megfogalmazzák testrészenként. – A gyermekek csoportosítják a magas, illetve mély hangokat (magas hangok: fejtető, a kézfej és a lábszár; mély hangok: mellkas, comb, has). – A gyermekek további magas és mély hangokat gyűjtenek más testrészük ütögetésével. – A gyermekek csoportosítják az újabb hangokat a megbeszélés után.	tér, idő, ritmus, szériális észlelési szerveződés, figyelmi folyamatok, szabálykövetés, szabálytartás, különböző időtávú emlékezet, munkaemlékezet, felismerés, felidézés, döntés gyorsasága, csoportosítás, szétválogatás, osztályba sorolás, beszédeszlelés, beszédmegértés, a tapasztaltak szóbeli megfogalmazása, testélmény, testtudat, jelhasználat, szimbólum együtműködési szándék és készség, mintamásolás, mintakövetés*	– lazán ökölbe szorított kézzel, – koppintás, simogatás, dörzsölgetés A testfelület szerint: – ruhával fedett, – ruha nélküli A kérdésfeltevés módja: a hangdifferenciára utaló kérdés: pl. „Mit vettetek észre a két sorozat hallatán?” helyett „Milyen különbséget vettetek észre a két sorozat hallatán?” „Mikor hallotok magas (mély) hangokat?” ismétlések száma	kooperatív csoportmunka kooperatív csoportmunka	közös megfigyelés, tapasztalatszerzés „szóforgó” rendszerzés	